

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.009.003.2017

P/17/041

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław

T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50

lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/041 – Aktywizacja zawodowa młodzieży przez Ochotnicze Hufce Pracy
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Magdalena Barzęc – główny specjalista kontroli państwowej; upoważnienie do kontroli nr LWR/105/2017 z dnia 23 maja 2017 r. <i>(dowód: akta kontroli str. 1)</i>
Jednostka kontrolowana	1-30 Hufiec Pracy, al. Wyzwolenia 38, 58-300 Wałbrzych (dalej: „Hufiec”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Mycio, Komendant Hufca Pracy w Wałbrzychu od 1 marca 2010 r. (dalej: „Komendant”). <i>(dowody: akta kontroli str. 2-3)</i>

Ocena ogólna

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

W okresie objętym kontrolą² Hufiec realizował zadania w zakresie kształcenia i wychowania oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, realizował plany rekrutacyjne ustalone przez Dolnośląską Wojewódzką Komendę Ochotniczych Hufców Pracy (dalej: „DWK OHP”) oraz prawidłowo kwalifikował kandydatów do Hufca, w oparciu o procedury określone przez Komendanta Głównego OHP. Stan zatrudnienia w Hufcu był zgodny z obowiązującymi w latach 2014-2016 standardami³. Wysokość środków, jaką otrzymywał Hufiec z DWK OHP⁴ w latach 2014-2016 na działalność opiekuńczo-wychowawczą wynosiła zaledwie: w 2014 r. 5 494 zł (38 zł na ucznia), w 2015 r. 5 192 zł (29 zł na ucznia), w 2016 r. 6 703 zł. (37 zł na ucznia).

Hufiec przeprowadzał badanie efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych, podejmowanych wobec uczestników OHP, w tym poprzez zbieranie informacji o losach wychowanków OHP, zgodnie z wytycznymi Komendanta Wojewódzkiego OHP⁵.

Odsetek absolwentów, z którymi nawiązano kontakt w latach 2014-2016 wynosił od 60% do 78%, z czego odsetek absolwentów, którzy podjęli zatrudnienie kształtował się na poziomie od 21% do 55% osób, a odsetek absolwentów, którzy podjęli naukę wyniósł od 13% do 41%.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² W latach 2014-2016 oraz 2017 r. do dnia zakończenia kontroli w zakresie osiągniętych efektów – tj. do dnia 20 lipca 2017 r.

³ Hufce Pracy - Standard funkcjonowania.

⁴ Hufiec nie posiadał własnego planu finansowego, nie był dysponentem środków budżetowych.

⁵ Obowiązek w tym zakresie wynika z przepisów § 1 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (dalej: „rozporządzenie w sprawie zadań OHP”) – Dz. U. Nr 155, poz. 920.

Komendant realizował ukierunkowane działania mające na celu pozyskanie pracodawców w zawodach deficytowych, jednak nie spowodowało to zainteresowania potencjalnych pracodawców współpracą z Hufcem lub uczniów nauką w ramach tych zawodów (np. dekarz z elementami alpinistyki).

Jak wynika z informacji Powiatowego Urzędu Pracy w Wałbrzychu (dalej: „PUP w Wałbrzychu”) zawody, do których w latach 2014-2016 Hufiec prowadził rekrutację⁶ nie zostały zakwalifikowane do kategorii zawodów deficytowych, a część z nich w latach 2014-2015 była uznana, jako nadwyżkowe⁷. Niemniej jednak w świetle zmian, jakie zaszły na rynku pracy w regionie wałbrzyskim w latach 2016-2017, były to aktualnie w większości zawody deficytowe.

Hufiec nie korzystał podczas rekrutacji z udziału doradców zawodowych, pracujących w jednostkach działających na rynku pracy (CEiPM⁸, MBP⁹, MCK¹⁰) oraz z ich pomocy przy diagnozowaniu uczestników i planowaniu ścieżki rozwoju zawodowego. W ocenie NIK wykorzystanie wiedzy doradców zawodowych sprzyjałoby uzyskaniu wszechstronnej wiedzy o kandydatach i lepszemu doborowi kierunku kształcenia i nauki zawodu, a tym samym służyłoby zwiększeniu efektywności kształcenia przez Hufiec. Tym bardziej, że wykuszalność¹¹ uczestników OHP, którzy przerywali naukę, kształtowała się w badanym okresie na poziomie około 25% w 2016 r.

Współpraca Hufca z jednostkami samorządu terytorialnego nie była oparta o porozumienia lub umowy i miała charakter doraźny. Natomiast zgodnie z art. 13 ustawy o *promocji zatrudnienia*¹², współdziałanie Ochotniczych Hufców Pracy z jednostkami samorządu terytorialnego odbywa się na warunkach określonych w zawieranych umowach lub porozumieniach, określających cele, zadania do realizacji na rzecz młodzieży oraz wzajemne zobowiązania organizacyjne i finansowe w tym zakresie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Dostosowanie oferty Hufca do oczekiwań rynku pracy

1.1. W latach 2014-2016 ilość osób objętych działaniami Hufca kształtowała się następująco: według stanu na dzień 1 września 2014 r. 144 osoby (w tym 88 uczestników gimnazjum przysposabiającego do zawodu i 56 uczestników zasadniczej szkoły zawodowej (dalej: „zsz”), na dzień 1 września 2015 r. - 182 osoby (w tym 93 uczestników gimnazjum przysposabiającego do zawodu i 89 uczestników zsz), na dzień 1 września 2016 r. 178 osób (w tym 76 uczestników

⁶ Informacje za lata 2014-2016, uzyskane w toku kontroli NIK z Powiatowego Urzędu Pracy w Wałbrzychu.

⁷ Według stanu na koniec I półrocza 2014 r. (rekrutacja na rok szkolny 2014/2015) zawody nadwyżkowe: cukiernik (12 % zrekrutowanych uczniów), stolarz (3,5 % zrekrutowanych uczniów), kucharz (12 % zrekrutowanych uczniów), blacharz samochodowy (3,5 % zrekrutowanych uczniów), mechanik pojazdów samochodowych (28 % zrekrutowanych uczniów). Według stanu na koniec I półrocza 2015 r. (rekrutacja na rok szkolny 2015/2016) na liście zawodów nadwyżkowych, w których kształcił Hufiec znajdował się zawód lakiernika (do nauki w zawodzie lakiernika przyjęto 15 % ogółu zrekrutowanych uczniów).

⁸ Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Wałbrzychu.

⁹ Młodzieżowe Biuro Pracy.

¹⁰ Młodzieżowe Centrum Kształcenia.

¹¹ „Fluktuacja”, tj. stosunek liczby uczestników, którzy opuścili szeregi OHP w trakcie roku szkolnego z powodów innych niż zakończenie kształcenia do liczby wszystkich uczestników objętych opieką OHP w danym roku szkolnym.

¹² Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1065, ze zm.)

gimnazjum przysposabiającego do zawodu i 102 uczestników zsz).

Wysokość środków finansowych przekazanych do Hufca na działalność opiekuńczo-wychowawczą wynosiła: w 2014 r. - 5 494 zł (38 zł na ucznia), w 2015 r. - 5 192 zł (29 zł na ucznia), w 2016 r. - 6 703 zł. (37 zł na ucznia).

W okresie objętym kontrolą efektywność kształcenia¹³ osiągnęła następujący poziom: 1] gimnazjum: w 2014 r. - 66 %, w 2015 r. - 71 %, w 2016 r. - 55 %, 2] zsz: w 2014 r. - 71 %, w 2015 r. - 72 %, w 2016 r. - 78 %. W przypadku gimnazjum, w 2016 r. w porównaniu do 2015 r. miał miejsce znaczący spadek efektywności kształcenia, tj. o 16 %.

Wykruszalność w okresie objętym kontrolą wynosiła: w 2014 r. - 27,78 %, w 2015 r. - 18,33 %, w 2016 r. - 24,72 %. W 2015 r., w porównaniu do 2014 r., wykruszalność spadła o 9,45 %, natomiast w 2016 r., w porównaniu do 2015 r., wzrosła o 6,39 %.

(dowody: akta kontroli str. 5, 1221)

W związku ze spadkiem efektywności i wzrostem wykruszalności kształcenia w gimnazjum w 2016 r. w porównaniu do 2015 r. Komendant wyjaśnił, że efektywność kształcenia w 2014 r. i 2015 r. roku była na poziomie możliwości młodzieży, która trafiała do Hufca. Podał, że do Hufca trafiała młodzież, która miała za sobą już kilkukrotne niepowodzenia szkolne, często z dodatkowymi dysfunkcjami czy problemami psychicznymi, z zachowaniem czy prawem. Zdaniem Komendanta, w ekstremalnie trudnych przypadkach Hufiec powinien mieć wsparcie psychologa, ale nie ma go w ogóle w strukturze firmy. Uczniowie, którzy wykazują minimum chęci i uczestniczą w zajęciach szkolnych mogą liczyć na wsparcie pedagogów, którzy niejednokrotnie obniżają i tak niskie wymagania tylko po to, aby dać szansę uczestnikowi. W ocenie Komendanta w przypadku młodzieży gimnazjalnej efektywność na poziomie 71% jest bardzo dobrym wynikiem mając na uwadze, że są to uczniowie, którzy w poprzedniej szkolnej nie otrzymali promocji lub mają za sobą kilkukrotne powtarzanie klasy.

(dowody: akta kontroli str. 967-1061)

Głównymi przyczynami wykruszalności były: absencja w szkole i na praktykach, brak wpływu i zainteresowania rodzica postępami w nauce córki lub syna, nieuzyskanie promocji do następnej klasy, nieklasyfikowanie, rozwiązanie umowy o pracę w związku z postępującą demoralizacją i złym zachowaniem, dobrowolna rezygnacja ze szkoły i z pracy, wyjazd za granicę.

W celu zmniejszenia wykruszalności Hufiec podejmował w latach 2014-2016 następujące działania: wizyty na godzinach wychowawczych, rozmowy indywidualne z uczestnikami, rozmowy w obecności Komendanta, wzywanie rodziców na rozmowę, posiedzenia zespołów wychowawczych, organizowanie komisji wychowawczych, współpraca z kuratorem (jeśli został ustalony), wizytacje w zakładach pracy, działalność sportowo-turystyczną, sporządzanie miesięcznych analiz funkcjonowania grupy, wezwania pisemne opiekunów prawnych do Hufca, wnioski o zmianę zarządzeń opiekuńczych.

(dowody: akta kontroli str. 967-1061)

Efektywność zdawania egzaminów kwalifikacyjnych w latach 2014-2016 wahała się od 89 % do 100 %. Różnica w efektywności zdawania egzaminów, jak wyjaśnił Komendant, wynikała z poziomu wiedzy uczniów, którzy zdobywają ją przez cały cykl kształcenia. Wskazał, że bywały sytuacje, iż uczestnik po prostu nie przychodził na egzamin.

(dowody: akta kontroli str. 1084-1090)

¹³ Odsetek uczestników otrzymujących promocję i/lub kończących cykl kształcenia.

Na podstawie wybranej losowo próby 12 wychowanków, którzy przerwali naukę w OHP w latach 2014-2017 ustalono, że wychowawcy Hufca podejmowali systematyczne działania w przypadku zagrożenia rezygnacją z kontynuacji nauki. Polegały one między innymi na bezpośrednich rozmowach z uczniami, opiekunami prawnymi uczniów, pedagogiem szkolnym, pracodawcami, wychowawcami w szkołach na temat wyników w nauce, frekwencji i zachowania. Opiekunowie prawni byli również wzywani pisemnie na rozmowę do Hufca, prowadzono także rozmowy telefoniczne. Uczniom proponowano pomoc w nauce oraz zmianę miejsca odbywania praktyki. Dwie osoby mające problemy z wyrażaniem złości, agresją i dostosowaniem się do norm społecznych objęto programem wychowawczym przeciwdziałania agresji i przemocy. W przypadku, gdy ww. środki okazywały się bezskuteczne, udzielano podopiecznym nagany lub organizowano komisje wychowawcze, gdzie podejmowano próbę uświadomienia uczestnikowi OHP wagi popełnionych czynów i zachowań.

Kontakty wychowawców OHP z uczestnikami Hufca i ich opiekunami prawnymi najczęściej miały miejsce: [1] w przypadku jednego z wychowanków domu dziecka kontakt z tą placówką miał miejsce kilka razy w tygodniu, [2] w przypadku drugiego wychowanka we wrześniu 2016 r. przeprowadzono sześć rozmów z matką oraz siedem rozmów indywidualnych z wychowankiem, raz w tygodniu przeprowadzono rozmowy z wychowawcą, pedagogiem, dyrekcją szkoły, gronem pedagogicznym - w październiku i listopadzie wystąpiła taka sama częstotliwość działań, [3] w przypadku trzeciego wychowanka miał miejsce dwukrotny kontakt we wrześniu 2014 r. oraz trzykrotny w październiku i listopadzie 2014 r. W pozostałych dziewięciu przypadkach z wychowankami i ich opiekunami prawnymi kontaktowano się systematycznie, średnio raz na miesiąc. Ponadto, jeżeli uczeń był obecny w szkole, spotkania miały miejsce na godzinie wychowawczej.

Główną przyczyną rezygnacji z nauki była absencja w szkole i na praktykach, co skutkowało zaległościami w nauce, ocenami niedostatecznymi, nieklasyfikowaniem, utratą praktyk i w konsekwencji skreśleniem z listy uczestników Hufca. Skreśleń z listy uczniów dokonywano także w przypadku nie wypełnienia zobowiązań powziętych w trakcie komisji wychowawczej.

(dowody: akta kontroli str. 511-713, 840)

Hufiec monitorował w latach 2014-2016 skuteczność podejmowanych działań mających na celu poprawę efektywności kształcenia poprzez analizę frekwencji, ocen, zachowania, prowadzenie kart obserwacji uczestników Z przebiegu spotkań, wizyt, kontroli sporządzano wpisy w dzienniku zajęć wychowawczych, konkluzje były ujmowane w sporządzanej co miesiąc analizie grupy wychowawczej (opis podejmowanych działań na rzecz konkretnego ucznia) i karcie spostrzeżeń wychowawcy.

(dowody: akta kontroli str. 511-713, 840, 967-1061)

1.2. Liczba osób zatrudnionych w latach 2014-2016 w Hufcu według stanu na koniec każdego roku wynosiła pięć osób na pełny etat tj. Komendant oraz cztery osoby zatrudnione na stanowisku wychowawcy. Zgodnie z wydanymi przez Komendanta Głównego OHP *Zasadami funkcjonowania i strukturą jednostek organizacyjnych ochotniczych hufców pracy*, zatrudnione osoby posiadały wymagane wykształcenie pedagogiczne. Liczba zatrudnionych była zgodna ze Standardami, obowiązującymi w latach 2014-2016¹⁴. Średnia liczba wychowanków

¹⁴ Hufce Pracy - Standard funkcjonowania. Zgodnie ze standardami funkcjonowania Hufca Pracy obowiązującymi w latach 2014-2016: liczebność uczestników Hufca Pracy nie mniej niż 90 (w szczególnych przypadkach, ze względu na potrzeby społeczne, uzasadnione opinią miejscowych władz samorządowych i innych, Hufiec może liczyć poniżej 90 uczestników, ale nie mniej niż 60).

przypadająca na jednego wychowawcę kształtowała się następująco:

- w 2014 r.: według stanu na dzień 1 stycznia - 23 wychowanków, według stanu na dzień 30 czerwca - 21, według stanu na dzień 31 grudnia - 32;
- w 2015 r.: według stanu na dzień 1 stycznia - 32 wychowanków, według stanu na dzień 30 czerwca - 30, według stanu na dzień 31 grudnia - 29;
- w 2016 r.: według stanu na dzień 1 stycznia - 29 wychowanków, według stanu na dzień 30 czerwca - 27, według stanu na dzień 31 grudnia - 30;

Minimalna liczba wychowanków przypadająca na jednego wychowawcę wystąpiła w czerwcu 2014 r. – 21 osób, w grudniu 2015 r. – 29 osób, w czerwcu 2016 r. – 27 osób. Maksymalna liczba wychowanków przypadająca na jednego wychowawcę wystąpiła w październiku 2014 r. – 33 osoby, w październiku 2015 r. – 33 osoby, w grudniu 2016 r. – 30 osób.

(dowody: akta kontroli str. 814-835)

1.3. Do zadań OHP w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży należało diagnozowanie potrzeb objęcia działaniami opiekuńczo-wychowawczymi młodzieży zaniedbanej wychowawczo i wymagającej specjalnej troski, niedostosowanej społecznie, opóźnionej w cyklu kształcenia lub nierealizującej obowiązku szkolnego i obowiązku nauki¹⁵.

Ustalona dla Hufca liczba uczestników ogółem wynosiła w latach objętych kontrolą odpowiednio: w 2014 r. - 150, w 2015 r. i 2016 r. - 155¹⁶. Na tej podstawie szacowano liczbę uczniów do rekrutowania w danym roku szkolnym. Liczba młodzieży do rekrutowania była ustalana na podstawie planu rekrutacji, który był opracowywany przez DWK OHP i przesyłany każdego roku do Hufca.

Komendant w każdym roku badanego okresu oceniał ilość wolnych miejsc w jednostce na druku Plan-R „Potrzeby Rekrutacji Młodzieży do Hufców Pracy, Środowiskowych Hufców Pracy, Ośrodków Szkolenia i Wychowania”. I tak na rok szkolny 2016/2017 Komendant zgłosił potrzeby rekrutacji 60 osób, na rok szkolny 2015/2016 – 70 osób, na rok szkolny 2014/2015 – 80 osób. Ilości zgłoszone przez Komendanta zostały przyjęte przez DWK OHP do planu rekrutacji (jedynie na rok 2015/2016 ustalono plan rekrutacji na poziomie 73 osób, wobec zgłoszonych przez Komendanta do potrzeb na poziomie 70 uczestników).

(dowody: akta kontroli str. 906-964)

Komendant rozpoczynał wraz z pracownikami Hufca działania na rzecz rekrutacji do Hufca¹⁷ na około sześć miesięcy przed planowaną rekrutacją, tj. w miesiącu styczniu/lutym danego roku.

W celu pozyskania młodzieży w wieku 15-18 lat, spełniającej kryteria uczestnictwa w OHP, pracownicy Hufca podejmowali następujące działania:

- organizacja „Dni Otwartych”;

Grupa wychowawcza: liczebność około 30 uczestników OHP objętych kształceniem i wychowaniem.

Opieka wychowawcza:

- Komendant Hufca opiekuje się grupą wychowawczą,
- jeden wychowawca sprawuje opiekę nad co najmniej jedną grupą wychowawczą. Zgodnie ze standardami jeden wychowawca odpowiednio w przeliczeniu na: co najmniej 30 uczestników dochodzących; 15 uczestników zakwaterowanych; Przelicznik etatowy uczestników obejmuje również Komendanta.

¹⁵ Realizacja tego zadania została uregulowana między innymi w zarządzeniach Komendanta Głównego OHP dotyczących zasad organizacji rekrutacji młodzieży do jednostek organizacyjnych OHP o charakterze opiekuńczo-wychowawczym.

¹⁶ Załącznik „Planowane stany jednostek organizacyjnych DWK OHP” za lata 2014-2016.

¹⁷ W celu pozyskania młodzieży w wieku 15-18 lat, spełniających kryteria uczestnictwa w OHP.

- wizyty w instytucjach współpracujących z rodzinami dysfunkcyjnymi oraz w szkołach;
- kontakt z Urzędem Miejskim w Wałbrzychu (Biurem Edukacji i Wychowania), Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Wałbrzychu, Zespołem Kuratorów Zawodowych przy Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Wałbrzychu, ośrodkami pomocy społecznej w gminach na terenie powiatu wałbrzyskiego. W styczniu 2015 r. Komendant brał udział w konferencji zorganizowanej przez Prezydenta Wałbrzycha wraz z dyrektorami szkół wałbrzyskich oraz przedstawicielami innych instytucji działających na rzecz młodzieży, rodziny itp. Spotkanie miało na celu przybliżenie działalności OHP. Komendant zwrócił się do uczestników, aby kierowali do Hufca młodzież dotkniętą problemami w nauce;
- szkolenia dla Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Wałbrzychu, Zespołu Kuratorów Zawodowych przy Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu, ośrodków pomocy społecznej, które miały na celu przybliżenie zasad nauki w OHP. Uczestnicy szkolenia zostali poproszeni, aby kierować do OHP młodzież dotkniętą problemami w nauce;
- do dyrektorów szkół oraz ww. instytucji były wysyłane pisma informujące o prowadzonym naborze i warunkach przyjęcia młodzieży;
- do dyrektorów szkół kierowano pisma z prośbą, aby zorganizować spotkania z pedagogami oraz rodzicami zainteresowanymi ofertą Hufca. Odpowiedź była słaba, kilka szkół zrezygnowało z takiej formy spotkania;
- corocznie Komendant udzielał wywiadu do lokalnego radia podczas rekrutacji na rok szkolny 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017;
- Hufiec był promowany poprzez stronę internetową facebook;
- na stronie DWK OHP była zamieszczona informacja o prowadzonym naborze do jednostek organizacyjnych OHP;
- Hufiec dysponował ulotkami informacyjnymi, które były rozprowadzane po sklepach, firmach itp.;
- podejmowano starania, aby jednostka była promowana przez uczestników Hufca lub absolwentów, poprzez dotarcie do kolegów ze środowiska, którzy mają problemy z ukończeniem szkoły;
- Komendant wraz z pracownikami Hufca uczestniczył w części szkół w spotkaniach z rodzicami oraz uczniami, gdzie wyjaśniano, na czym polega kształcenie w OHP;
- w maju 2015 r. i w maju 2016 r. Hufiec prezentował się na Targach Pracy i Edukacji w Wałbrzychu;
- w dniu 11 maja 2016 r. Hufiec brał udział w V edycji Giełdy Pracy i Edukacji zorganizowanej przez PUP w Wałbrzychu.

(dowody: akta kontroli str. 906-964, 1135-1189, 1207-1216)

Działania podejmowane przez Komendanta w zakresie rekrutacji pozwalały dotrzeć do młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym w ilości większej niż liczba określona w planach rekrutacji na dany rok szkolny (ilość podań, jakie wpłynęły do OHP i ilość młodzieży zrekrutowanej była wyższa niż zakładał plan rekrutacji). Niemniej jednak, ze względu na potrzeby edukacyjne młodzieży, nie utworzono klasy pierwszej gimnazjum w roku szkolnym 2016/2017 (rekrutowano do wyższych klas gimnazjum i zsz).

(dowody: akta kontroli str. 906-964, 1135-1189, 1207-1216)

W celu oszacowania liczby młodzieży zaniedbanej wychowawczo, mającej problemy w nauce i wymagającej specjalnej troski, opóźnionej w cyklu kształcenia lub nierealizującej obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, Komendant prowadził rozmowy z pedagogami oraz dyrektorami szkół wałbrzyskich i powiatu wałbrzyskiego, którzy dokonywali analizy młodzieży według ww. kryteriów.

Komendant spotykał się również z Wiceprezydentem Miasta Wałbrzycha oraz kierownikiem Biura Edukacji i Wychowania Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu, którzy dysponowali niezbędnymi danymi. W latach 2014-2016 Hufiec nie otrzymał danych na piśmie w tym zakresie. Podczas spotkania były odczytane dane dotyczące ilości dzieci z wałbrzyskich gimnazjów, które doświadczyły niepowodzeń szkolnych w nie otrzymaniu promocji do następnej klasy. Wiedza w tym zakresie pozwalała na utworzenie oddziałów OHP. Dopiero w 2017 r. dane te zostały przekazane przez Biuro Edukacji i Wychowania Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu w formie pisemnej.

(dowody: akta kontroli str. 906-964, 1135-1189, 1207-1216)

Na podstawie tak uzyskanych informacji, przed rozpoczęciem rekrutacji na dany rok szkolny, Hufiec dysponował ogólnymi danymi o młodzieży, która jest zagrożona lub przedwcześnie opuszcza system edukacji z terenu Miasta Wałbrzycha i powiatu wałbrzyskiego.

Komendant nie potrafił określić, do jakiej części młodzieży nie udało się dotrzeć oraz ile osób nie zostało objętych działaniami opiekuńczo-wychowawczymi Hufca.

(dowody: akta kontroli str. 906-911)

Komendant podał, że spadła znacząco liczba młodzieży kwalifikującej się do objęcia wsparciem na poziomie szkoły gimnazjalnej. W roku szkolnym 2016/2017 nie utworzono klasy I gimnazjalnej, do której wpłynęły podania zaledwie od czterech uczniów. Jedną z przyczyn był niż demograficzny, który powodował, że szkoły niechętnie informują rodziców i młodzież o możliwości kształcenia w OHP. Według Komendanta mniejszy nabór do gimnazjum z przysposobieniem do pracy spowodowany jest tzw. „walką o każdego ucznia”, za którym idzie subwencja oświatowa. Szkoły nie mają obowiązku kierowania młodzieży do Hufca. Tłumaczą się, że ostateczną decyzję podejmuje rodzic. Często do Hufca kierowana jest młodzież, która powinna trafić do młodzieżowych ośrodków wychowawczych, ale sąd daje im ostatnią szansę na poprawę i sugeruje kształcenie w OHP. Sytuację tę poprawiłoby wprowadzenie przepisów, które obligatoryjnie nakazywałyby kształcenie w OHP ucznia zagrożonego wypadnięciem z systemu edukacji. Przy obecnych przepisach i niżu demograficznym rekrutacja do gimnazjum była bardzo trudna pomimo szeroko zakrojonej akcji promocyjnej. Innym rozwiązaniem, które wyszłoby naprzeciw młodzieży mającej trudności w nauce byłoby obniżenie ustawowego wieku z 15 do 14 lat. Obecnie według przepisów kodeksu pracy¹⁸ pracownik młodociany to osoba, która ukończyła lat 15 a nie ukończyła lat 18. Uczniowie, którzy mają już za sobą niepowodzenia szkolne, a ze względu na to, że nie mają ukończonego 15 roku życia, nie mogą zostać przyjęci do OHP. Istotną kwestią jest również fakt, że absolwenci Hufca na poziomie gimnazjum, którzy kończąc ten poziom nauki często są osobami pełnoletnimi i nie mogą, w ramach uczestnictwa w OHP, podpisać umowy, jako pracownik młodociany w zsz. Na przeszkodzie stoją przepisy kodeksu pracy. W ocenie Komendanta przepisy oświatowe oraz kodeksu pracy nie są ze sobą w pełni kompatybilne i powinny zostać zmienione.

(dowody: akta kontroli str. 906-911)

1.4. Pozyskiwanie pracodawców w latach 2014-2016 w celu kształcenia

¹⁸ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1666 ze zm.).

młodocianych pracowników opierało się na zasadzie indywidualnej bądź telefonicznej rozmowy pracownika Hufca z potencjalnym pracodawcą. Jak wyjaśnił Komendant, Hufiec starał się pozyskiwać pracodawców w zawodach, w których jest mała liczba miejsc praktyk oraz ułatwiających znalezienie przyszłej pracy. W związku z tym, że był to element pracy własnej, nie sporządzano na tą okoliczność żadnych dokumentów. Pracodawcy nawiązujący współpracę z Hufcem deklarowali chęć zatrudnienia w swoich firmach absolwentów Hufca.

Nie przedłożono do kontroli dokumentów dotyczących zwymiarowania w latach 2014-2016 potrzeb w zakresie pozyskania pracodawców, którzy mogliby prowadzić praktyczną naukę zawodu w odniesieniu do uwarunkowań rynku pracy. W wyjaśnieniach Komendant wskazał, że pracodawcy są pozyskiwani, ponieważ jest chętna młodzież do kształcenia się w konkretnym kierunku. Jeżeli do Hufca trafia młody człowiek o sprecyzowanych preferencjach zawodowych Hufiec nie wymusza na takim kandydacie zmiany preferencji zawodowych pod kątem zawodu deficytowego. Byłoby to nieetyczne.

Komendant wyjaśnił ponadto, że Hufiec poszukiwał pracodawców w zawodach deficytowych, ale pracodawcy nie byli zainteresowani współpracą w kwestii szkolenia młodocianych pracowników ze względu na wymagania im stawiane w przepisach (w szczególności kurs pedagogiczny). Na przykład wspólnie z dyrekcją Zespołu Szkół nr 10 w Wałbrzychu w 2014 r. Komendant chciał otworzyć w szkole kształcenie w deficytowym zawodzie szwacz. Hufiec pozyskał dwa duże zakłady, które wyraziły chęć kształcenia praktycznego młodzieży, lecz w roku szkolnym 2014/2015 zawód nie cieszył się popularnością wśród młodzieży. Również wspólnie z dyrekcją ww. Zespołu Szkół podjęto działania w celu rozpoczęcia kształcenia w zawodzie dekarza z elementami alpinistyki. Hufiec dotarł do lokalnych przedsiębiorców, którzy wyrazili wstępnie chęć kształcenia młodzieży na kierunku dekarz, ale po zapoznaniu się z wymaganiami, które ustawodawca stawia przed pracodawcami chcącymi kształcić młodocianych, zrezygnowali. Przedsiębiorca nie jest w stanie brać udziału w kursie pedagogicznym, który trwa kilka tygodni, mając do prowadzenia własną działalność gospodarczą. Ostatecznie zawód dekarza wszedł do oferty edukacyjnej, lecz również nie cieszył się zainteresowaniem młodzieży.

W 2014 r. Hufiec wystąpił do Prezesa Zarządu Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Sp. z o.o. (dalej: „WSSE”) z pismem przedstawiając ofertę, skierowaną dla pracodawców odnośnie zatrudniania młodocianych pracowników. W piśmie wskazano, że za pośrednictwem WSSE Hufiec chciałby dotrzeć do pracodawców, którzy byliby zainteresowani pozyskaniem uczestników Hufca na praktyki zawodowe. Oferta Hufca nie spotkała się z zainteresowaniem przedsiębiorstw operujących w ramach WSSE. Podobnie było z ofertą skierowaną do Centrum Ogrodniczego w Wałbrzychu. Kształcenie młodocianych pracowników, według Komendanta, było dostosowane do ich potrzeb, ponieważ szkoła ze względu na możliwość tworzenia klas wielozawodowych¹⁹, może kształcić praktycznie w każdym zawodzie, jeżeli są chętni kandydaci. Analiza ostatnich lat pokazuje, że nie ma zainteresowania innymi zawodami niż te, które aktualnie są w ofercie Hufca. Ponadto Hufiec współpracuje z tymi pracodawcami, którzy posiadają stosowne uprawnienia do kształcenia młodocianych pracowników. Hufiec nie może otworzyć miejsc praktyk w zawodzie deficytowym, nie mając na rynku pracodawcy spełniającego wymagania dotyczące kształcenia młodocianych pracowników.

(dowody: akta kontroli str. 872-905)

¹⁹ Część teoretyczna z nauki zawodu odbywa się w trakcie miesięcznego kursu poza szkołą macierzystą.

Hufiec nie posiadał informacji o przypadkach niewywiązywania się pracodawców z obowiązków wobec uczestników OHP, np. dotyczących naruszeń bezpieczeństwa i higieny pracy, nieprowadzenia nauki zawodu zgodnie z programem lub niestosowania przepisów o ochronie pracy i zdrowia młodocianych, zawartych w szczególności w rozporządzeniu w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudniania przy niektórych z tych prac²⁰.

(dowody: akta kontroli str. 491-496, 872-905)

W latach 2014-2016 Hufiec pozyskał do współpracy dziewięć zakładów. U pozyskanych pracodawców naukę w roku szkolnym 2014/2015 podjęło czterech uczniów, w 2015/2016 – 11 uczniów, w 2016/2017 - 24 uczniów.

W wyniku zmian, które zaszły na rynku pracy, pozyskani pracodawcy kształcili młodzież w zawodach deficytowych²¹.

(dowody: akta kontroli str. 491-496, 872-905)

1.5. Hufiec w latach 2014-2016 nie podejmował współpracy z publicznymi instytucjami rynku pracy w zakresie analiz rynku pracy. Komendant wyjaśnił, że samodzielnie obserwował i analizował lokalny rynek pracy (teren Miasta Wałbrzycha oraz powiatu wałbrzyskiego) posilając się danymi zamieszczanymi na stronie PUP w Wałbrzychu, uczestniczył w targach edukacyjnych, spotkaniach Klastra Edukacyjnego INVEST in EDU²² przy współpracy z WSSE. Komendant nie sporządzał samodzielnie analiz rynku pracy.

Komendant lub pracownicy Hufca w latach 2014-2016 brali ponadto udział w niżej wyszczególnionych wydarzeniach, które dotyczyły m.in. potrzeb rynku pracy i kształcenia zawodowego tj.:

- w dniu 8 maja 2014 r. - udział Komendanta w konferencji z Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Temat: „Omówienie zadań stawianych przed OHP” - analiza działalności;
- w dniu 15 maja 2014 r. - udział jednego z wychowawców w konferencji z Wiceminister Gospodarki w WSSE. Temat: „Kształcenie zawodowe dla potrzeb gospodarki”;
- w dniu 18 marca 2015 r. - udział Komendanta w konferencji zorganizowanej przez Kuratorium Oświaty we Wrocławiu w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Wałbrzychu. Temat: „Szkoła zawodowa szkołą pozytywnego wyboru”;
- w dniu 25 marca 2015 r. - udział jednego z wychowawców w konferencji zorganizowanej przez Klaster Edukacyjny oraz Cech Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości. Temat: „Inwestycja w kształcenie zawodowe”;
- w dniu 22 października 2015 r. - udział Komendanta w spotkaniu Klastra Edukacyjnego w WSSE;
- w dniu 10 maja 2016 r. - udział jednego z wychowawców w konferencji w WSSE, zorganizowanej przez Klaster Edukacyjny z Minister Edukacji.

(dowody: akta kontroli str. 866-871)

Komendant wyjaśnił, że nie otrzymywał od publicznych służb zatrudnienia oraz Kuratorium Oświaty zaleceń i informacji pozwalających na dostosowanie kierunków kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy. W wyjaśnieniach podał, że nie

²⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudniania przy niektórych z tych prac (Dz. U. z 2016, poz. 1509 ze zm.).

²¹ Zgodnie z opracowaniem pod nazwą „Barometr Zawodów”.

²² Klaster Edukacyjny „INVEST in EDU” został powołany z lutym 2015 r. Obecnie działa w nim 76 podmiotów. Głównym zadaniem Klastra jest prognozowania zapotrzebowania na konkretne zawody, dostosowanie kształcenia do potrzeb przedsiębiorstw oraz zwiększenie dostępu do praktyk i staży.

może odnieść się to tego, dlaczego instytucje rynku pracy nie przysyłały takich informacji czy zaleceń. Hufiec otrzymywał ustne informacje od pracowników CEiPM²³, o aktualnych potrzebach rynku pracy a pracownicy Hufca wykorzystywali te informacje i mieli wiedzę na temat aktualnych ofert pracy znajdujących się w CEiPM i pracownikach aktualnie poszukiwanych na lokalnym rynku pracy. Analiz w formie pisemnej nie otrzymywano z CEiPM.

(dowody: akta kontroli str. 866-871)

Hufiec śledził losy absolwentów, z którymi udało się nawiązać kontakt, co zostało szczegółowo opisane w punkcie 2.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Komendant podał, że badanie losów absolwentów według nowej formuły (pół roku, rok i dwa lata po zakończeniu edukacji w OHP) rozpoczęło się w czerwcu 2015 r. i był to zbyt krótki okres, aby na jego podstawie kształtować proces wychowania, czy dostosowywania oferty nauki zawodu do rynku pracy. III pomiar zaplanowany był na czerwiec 2017 r. i był w trakcie opracowywania.

(dowody: akta kontroli str. 866-871)

Komendant wyjaśnił również, że podczas narad kierowniczych w DWK OHP, w których uczestniczył, nie były omawiane zagadnienia dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. W radach programowych Komendant nie uczestniczył.

(dowody: akta kontroli str. 866-871)

1.6. Hufiec nie zawierał umów i porozumień²⁴ z jednostkami samorządu terytorialnego (dalej: „jst”). Wyjaśniając przyczyny Komendant podał, że współpraca Hufca z Gminą Wałbrzych, jako organem prowadzącym szkoły publiczne na terenie Miasta Wałbrzycha oparta była o sieć szkół na terenie tejże gminy. Miasto Wałbrzych planując sieć szkół uwzględniało potrzeby uczniów, którzy mieli problemy z nauką w głównym systemie edukacji i dzięki współpracy z Hufcem zapewniała im możliwość kształcenia. Prowadzenie klas gimnazjalnych OHP ujęte było w roku szkolnym 2015/2016, 2016/2017 w Statucie Publicznego Gimnazjum nr 1 w Wałbrzychu (§ 3 pkt 4, 5 Statutu), a w 2014/2015 w statucie Gimnazjum nr 3 w Wałbrzychu (szkoła została zlikwidowana, a zadania związane z prowadzeniem klas OHP przejęło Gimnazjum nr 1 w Wałbrzychu).

W zakresie kształcenia w zsz, Hufiec zawarł Porozumienie z Cechem Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości w Wałbrzychu w dniu 8 października 2008 r. w sprawie współdziałania w zakresie kształcenia zawodowego, szkolenia, wychowania i zatrudnienia młodzieży. W Porozumieniu określono, że współpraca realizowana będzie przede wszystkim w ramach działań na rzecz zapewnienia w zakładach rzemieślniczych miejsc na przygotowanie zawodowe młodzieży objętej opieką OHP.

Współpraca z jst opierała się na wymianie pism i spotkaniach z przedstawicielami samorządu i dyrektorami szkół. Współpraca Hufca z Urzędem Miejskim w Wałbrzychu miała na celu utrzymanie w Wałbrzychu klas z przysposobieniem do pracy. I tak w piśmie z dnia 23 sierpnia 2013 r., Komendant zwrócił się o pomoc do Prezydenta Miasta Wałbrzycha oraz dyrektorów wałbrzyskich gimnazjów w sprawie utrzymania w Wałbrzychu klas z przysposobieniem do pracy. Komendant zwrócił

²³ Centra Edukacji i Pracy Młodzieży badają i diagnozują lokalny rynek usług edukacyjnych i rynek pracy - § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. Nr 155, poz. 920) – dalej: rozporządzenie w sprawie zadań OHP.

²⁴ Zgodnie z art. 13 ustawy o promocji zatrudnienia, współdziałanie Ochotniczych Hufców Pracy z jednostkami samorządu terytorialnego odbywa się na warunkach określonych w zawieranych umowach lub porozumieniach, określających cele, zadania do realizacji na rzecz młodzieży oraz wzajemne zobowiązania organizacyjne i finansowe w tym zakresie.

uwagę w niniejszym piśmie, że dzięki pracy wychowawców Hufca oraz nauczycieli uczących w gimnazjum, szkołę kończą uczniowie, którzy, jeśli pozostaliby w szkołach rejonowych nie mieliby takiej szansy. Korespondencja pomiędzy Prezydentem Miasta Wałbrzycha a Komendantem w latach 2014-2016 dotyczyła prośby o utworzenie klas przysposabiających do pracy w związku z naborem uczniów do klas gimnazjalnych²⁵, na utworzenie których Miasto Wałbrzych wyrażało każdorazowo zgodę, informując o naborze i zadaniach z tym związanych dyrektora gimnazjum. W piśmie z dnia 22 sierpnia 2016 r. Komendant poinformował Prezydenta Miasta Wałbrzycha o braku naboru do nowego oddziału klasy przysposabiającej do pracy w Publicznym Gimnazjum nr 1 w Wałbrzychu. W punkcie 1.3. wystąpienia pokontrolnego opisano współpracę z jst w zakresie prowadzenia rekrutacji.

(dowody: akta kontroli str. 850-865)

1.7. Zgodnie z corocznie opracowanymi wytycznymi Komendanta Głównego OHP, dotyczącymi rekrutacji młodzieży do jednostek organizacyjnych OHP o charakterze opiekuńczo-wychowawczym, uczestnicy OHP powinni być szkoleni w zawodach deficytowych, poszukiwanych na lokalnych rynkach pracy, a wykazy tych zawodów winny być na bieżąco aktualizowane na podstawie danych statystycznych i informacji z urzędów pracy.

Na rok szkolny 2014/2015 uczestnicy w ilości 85 osób, zostali zrekrutowani do następujących zawodów: cukiernik – 10 osób, stolarz – trzy osoby, operator urządzeń przemysłu ceramicznego – cztery osoby, kucharz – 10 osób, sprzedawca – 28 osób, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie – jedna osoba, lakiernik – dwie osoby, blacharz samochodowy – trzy osoby, mechanik pojazdów samochodowych – 24 osoby.

Na rok szkolny 2015/2016 uczestnicy w ilości 59 osób²⁶ zostali zrekrutowani do następujących zawodów: operator urządzeń przemysłu ceramicznego – dwie osoby, kucharz – 16 osób, sprzedawca - 20 osób, lakiernik – dziewięć osób, mechanik pojazdów samochodowych – 12 osób.

Na rok szkolny 2016/2017 uczestnicy w ilości 66 osób zostali zrekrutowani do następujących zawodów: cukiernik – 18 osób, piekarz – cztery osoby, operator urządzeń przemysłu ceramicznego – trzy osoby, kucharz – siedem osób, sprzedawca – 19 osób, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie – jedna osoba, lakiernik – jedna osoba, mechanik pojazdów samochodowych – 11 osób, operator obrabiarek skrawających – dwie osoby.

(dowody: akta kontroli str. 24-26, 49-71)

Z informacji uzyskanej z PUP w Wałbrzychu wynikało, że Hufiec w latach 2014-2016 nie rekrutował uczestników do zawodów, które w tym okresie, według opracowań PUP w Wałbrzychu pn. „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych”, były uznane za deficytowe.

Zgodnie z ww. opracowaniem PUP w Wałbrzychu za lata 2014-2016, na koniec pierwszego półrocza 2014 r. (rekrutacja na rok szkolny 2014/2015) Hufiec przyjmował uczniów do kształcenia w zawodach, będących na liście profesji nadwyżkowych tj. cukiernik (12 % zrekrutowanych uczniów), stolarz (3,5 % zrekrutowanych uczniów), kucharz (12 % zrekrutowanych uczniów), blacharz samochodowy (3,5 % zrekrutowanych uczniów), mechanik pojazdów samochodowych (28 % zrekrutowanych uczniów). Na koniec pierwszego półrocza

²⁵ Tj. między innymi pismo z dnia 3 marca 2015 r., z dnia 1 lutego 2016 r.

²⁶ Uczniowie klasy I gimnazjum posiadali status tzw. „ucznia” i nie odbywali praktyk, stąd liczba osób zrekrutowanych w tym roku szkolnym ogółem (75 osób) była wyższa od liczby osób odbywających praktyki zawodowe (59 osób).

2015 r. (rekrutacja na rok szkolny 2015/2016) na liście zawodów nadwyżkowych, w których kształcił Hufiec znajdował się zawód lakiernika (do nauki w zawodzie lakiernika przyjęto 15 % ogółu zrekrutowanych uczniów).

(dowody: akta kontroli str. 340-346)

Komendant odnosząc się do informacji uzyskanej z PUP w Wałbrzychu odnośnie kształcenia w zawodach nadwyżkowych wyjaśnił, że Hufiec nie może kształcić młodzieży w zawodach, ujętych, jako deficytowe w opracowaniach PUP w Wałbrzychu np. sortowacz odpadów²⁷. Podał, że PUP w Wałbrzychu często używa nazewnictwa zawodów na potrzeby pracodawców, ale niezgodnie z klasyfikacją ujętą w rozporządzeniu w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego²⁸. Zawody określone, jako maksymalnie deficytowe w zestawieniu PUP w Wałbrzychu nie były wyszczególnione w ww. rozporządzeniu i w opinii Komendanta nie mogą być brane pod uwagę w procesie kształcenia.

Odnosząc się do zaleceń Komendanta Głównego OHP w Warszawie, Komendant podał, że Hufiec kształci młodzież zgodnie z rozporządzeniem w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, opartą na sieci szkół publicznych w Wałbrzychu (hufce pracy nie prowadzą szkół w rozumieniu przepisów oświatowych), z którymi współpracuje bazując na lokalnych przedsiębiorcach, posiadających stosowne uprawnienia do kształcenia młodocianych pracowników. Uczestnik kończący naukę w OHP musi mieć możliwość uzyskania kwalifikacji zawodowych poprzez udział w egzaminach teoretycznych i zawodowych. Hufiec kształci młodzież zgodnie z zapotrzebowaniem lokalnych pracodawców, często będących rzemieślnikami, którzy przyjmują młodzież na praktyki oraz zgodnie z zainteresowaniem zawodowym samej młodzieży.

(dowody: akta kontroli str. 1130-1134)

Na liście zawodów deficytowych (według nazewnictwa prezentowanego w opracowaniach PUP w Wałbrzychu²⁹), które były również ujęte w obowiązujących, w okresie objętym kontrolą, rozporządzeniach w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, w 2014 r. wyszczególniony był jedynie zawód elektryka i sprzedawcy, w którym Hufiec kształcił swoich uczestników. W 2015 r.³⁰ i 2016 r.³¹ żaden z zawodów deficytowych prezentowanych w opracowaniach PUP w Wałbrzychu nie znajdował się na liście w ww. rozporządzeniach.

Ponadto zgodnie z realizowanym w 2017 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej³² projekcie pn. „Barometr Zawodów”³³, na stronie internetowej www.barometrzawodow.pl, wskazano, jako deficytowe zawody takie jak: cukiernik, kucharz, mechanik pojazdów samochodowych, robotnik obróbki drewna i stolarz,

²⁷<http://urządpracy.pl/pl/inne/analizy-i-statystyki/rok-2016/monitoring-zawodow/powiat-mwalbrzych/23694,Zawody-deficytowe-i-nadwyzkowe-Powiat-mWalbrzych.html>,
<http://urządpracy.pl/pl/inne/analizy-i-statystyki/rok-2016/monitoring-zawodow/powiat-walbrzyski/23695,Zawody-deficytowe-i-nadwyzkowe-powiat-walbrzyski.html>.

²⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r., poz. 7); uchylone z dniem 22 grudnia 2016 r. Zastąpiło je rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 grudnia 2016 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. poz. 2094).

²⁹ <http://urządpracy.pl/pl/inne/analizy-i-statystyki/rok-2014/ranking-zawodow-deficyt>.

³⁰ <http://urządpracy.pl/pl/inne/analizy-i-statystyki/rok-2015/monitoring-zawodow>.

³¹ <http://urządpracy.pl/pl/inne/analizy-i-statystyki/rok-2016/monitoring-zawodow/powiat-mwalbrzych/23694,Zawody-deficytowe-i-nadwyzkowe-Powiat-mWalbrzych.html>.

³² Badanie jest przeprowadzane na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Koordynatorem krajowym jest Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie. Na poziomie wojewódzkim „Barometr zawodów” koordynowany jest przez wojewódzkie urzędy pracy.

³³ „Barometr zawodów” to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Barometr dzieli zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe.

blacharz i lakiernik samochodowy, natomiast w informacji uzyskanej z PUP w Wałbrzychu określono je jako zawody nadwyżkowe w 2014 r. i 2015 r.

Pozostałe zawody, w których kształcił Hufiec, były wyszczególnione w „Barometrze Zawodów” jako zrównoważone - żaden z zawodów nie został ujęty w kategorii „nadwyżkowy”. Zgodnie z „Barometrem Zawodów” na terenie Miasta Wałbrzycha i powiatu wałbrzyskiego nie prognozowano zawodów nadwyżkowych na 2017 r., tj. w czasie, kiedy uczniowie przyjęci do Hufca w roku szkolnym 2014/2015 kończyli edukację i wchodził na rynek pracy.

(dowody: akta kontroli str. 24-26, 49-71, 340-346, 1226-1227)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że:

1. Brak porozumień lub umów zawartych z jst, a w konsekwencji przyjętych zasad postępowania, współdziałania i wzajemnych zobowiązań organizacyjnych i finansowych, był czynnikiem utrudniającym Komendantowi współpracę z jst. Przykładem mogą być problemy, jakie w trakcie kontroli NIK zgłaszał Komendant w składanych wyjaśnieniach, np. małe zainteresowanie dyrektorów szkół przekazywaniem informacji rodzicom o uczniach kwalifikujących się do kształcenia w Hufcu, czy też nieutworzenie w roku szkolnym 2016/2017 klasy I gimnazjalnej, ze względu na zbyt niską liczbę podań.

2. Podejmowane przez Komendanta działania na rzecz dotarcia z informacją o możliwości kontynuowania nauki w Hufcu młodzieży od 15 roku życia, mającej problemy z nauką oraz promocji tej formy nauki były nie w pełni skuteczne. Hufiec nie wypracował systemu corocznego pozyskiwania dokładnej informacji o uczniach kwalifikujących się do objęcia opieką przez OHP, w związku z tym nie posiadał pełnej wiedzy w tym zakresie.

3. W 2016 r. nastąpiło pogorszenie efektywności kształcenia w gimnazjum w porównaniu do 2015 r. Wzrost liczby młodzieży, rezygnującej z uczestnictwa w OHP może w efekcie skutkować wzrostem liczby młodzieży zagrożonej wykluczeniem z rynku pracy, powielającej złe wzorce środowiska, w którym przebywa.

Ocena częściowa

Kadra zatrudniona w Hufcu była przygotowana do realizacji zadań OHP przewidzianych w ustawie o *promocji zatrudnienia*. Hufiec zapewniał uczestnikom możliwość uzupełnienia wykształcenia oraz uzyskania kwalifikacji zawodowych. Prawdopodobnie realizowano zadania opiekuńczo-wychowawcze na rzecz podopiecznych. Hufiec podejmował działania, które miały na celu zapobiec wzrostowi wykuszalności³⁴, choć nie zawsze przynosiły one pożądane efekty i były skuteczne.

Komendant podejmował próby oszacowania liczby młodzieży, która ze względu na kategorię wiekową pozostaje w kręgu ustawowego obowiązku wsparcia przez Hufiec, oraz współpracę w tym zakresie z różnymi instytucjami na terenie Miasta Wałbrzycha i powiatu wałbrzyskiego, mającymi kontakt ze środowiskami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, niemniej jednak dane, jakimi dysponował miały charakter ogólny. Pozyskiwaniu tych informacji nie sprzyjał brak zawartych umów i porozumień z jst w zakresie współdziałania na rzecz młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym.

³⁴ Podejmowane przez wychowawców działania, polegające na: rozmowach z uczniami, rodzicami i opiekunami oraz nauczycielami.

Ze względu na zmiany, jakie zaszły na rynku pracy w latach 2014-2017, polegające m.in. na znacznym spadku stopy bezrobocia³⁵ od 2014 r. do 2017 r. (Miasto Wałbrzych - stopa bezrobocia w maju 2017 r. wynosiła 8,6 %, w powiecie wałbrzyskim - 16,5 %³⁶ - dla porównania w maju 2014 r. odpowiednio 15,1 % i 27,6 %³⁷), nie można stwierdzić, że Hufiec kształcił młodzież w zawodach nadwyżkowych, tj. dających niewielkie szanse na znalezienie pracy przez absolwentów. Zawody, w których kształcił Hufiec (na dzień zakończenia kontroli NIK) w odniesieniu do aktualnej sytuacji na lokalnym rynku pracy, stanowiły w większości profesje deficytowe.

2. Przygotowanie zawodowe i zatrudnienie absolwentów OHP na otwartym rynku pracy, w tym trwałość zatrudnienia i jego zgodność z nabytymi kwalifikacjami

*Opis stanu
faktycznego*

2.1. W okresie objętym kontrolą Hufiec zrealizował plany rekrutacyjne wyznaczone przez DWK OHP. Plan rekrutacji na rok szkolny 2014/2015 ustalono na poziomie 80 uczestników, zrekrutowano 100 uczniów (125 % planu), na rok szkolny 2015/2016 – na poziomie 73 uczniów, zrekrutowano 75 osób (103 % planu), na rok szkolny 2016/2017 – na poziomie 60 osób, zrekrutowano 66 osób (110 % planu).

W roku szkolnym 2014/2015 wpłynęły 104 podania, wszyscy kandydaci zostali przyjęci do OHP, z czego trzy osoby zrezygnowały z OHP, a jedna została wykreślona z listy uczestników OHP³⁸. Według stanu na 31 grudnia 2014 r. ostatecznie zrekrutowano 100 osób.

Na rok szkolny 2015/2016 do komisji rekrutacyjnej wpłynęło 81 podań, zrekrutowano 75 osób, nie zapisano sześciu uczniów z następujących powodów: dwie osoby zostały skierowane do OSiW³⁹ w Ząbkowicach Śląskich, ponieważ kandydaci wraz z rodzicami wskazali, jako przyczynę niepowodzeń szkolnych, środowisko kolegów. W dwóch kolejnych przypadkach kandydaci nie dostarczyli wymaganych dokumentów, w jednym przypadku uczestniczka miała orzeczoną przez sąd rodzinny pobyt w młodzieżowym ośrodku wychowawczym i w jednym przypadku kandydat miał orzeczenie kształcenia specjalnego, co spowodowało, że nie mógł odbywać praktyk w zakładzie pracy, ponieważ nie przeszedł pozytywnie badań medycyny pracy.

Na rok szkolny 2016/2017 wpłynęło 70 podań, spośród których nie zapisano czterech uczniów⁴⁰ w związku z nie utworzeniem nowego oddziału (zgłosiło się tylko czterech kandydatów). Ostatecznie zrekrutowano 66 osób.

Skład komisji rekrutacyjnej odpowiadał wytycznym Komendanta Wojewódzkiego OHP⁴¹ (zgodnie z wytycznymi Komendanta Wojewódzkiego OHP na rok szkolny

³⁵https://barometrzwodow.pl/userfiles/Barometr/2017/dolnoslaskie/Raport_wojewodztwo_dolnoslaskie_web.pdf.

³⁶ <http://www.urzadpracy.pl/pl/inne/analizy-i-statystyki/rok-2017/24008,Stopa.html>.

³⁷ <http://www.urzadpracy.pl/pl/inne/analizy-i-statystyki/rok-2014/15872,Stopa.html>.

³⁸ Jedna z uczestniczek zrezygnowała z OHP, ponieważ źle czuła się w zawodzie cukiernik, zmieniła kierunek kształcenia na szkołę budowlaną – zrezygnowała w październiku 2014 r.; druga osoba rozwiązała umowę o pracę w listopadzie 2014 r. – odeszła z OHP, trzecia osoba zrezygnowała w listopadzie 2014 r., ponieważ wraz z rodziną wyjechała do Irlandii, czwarta osoba została skreślona z listy uczestników Hufca za nieprzestrzeganie Regulaminu Hufca, został przeniesiony do Centrum Kształcenia Ustawicznego.

³⁹ Ośrodek Szkolenia i Wychowania.

⁴⁰ Uczniowie pierwszej klasy gimnazjum, bez realizacji praktyk zawodowych w pierwszym roku nauki – o statusie tzw. „ucznia” a nie „pracownika młodocianego”.

⁴¹ W skład komisji rekrutacyjnej właściwej jednostki opiekuńczo-wychowawczej wchodzi pracownicy jednostki OHP oraz inne osoby zaproszone przez kierownika jednostki do udziału w pracach komisji, na przykład doradca zawodowy czy przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego).

2014/2015⁴², 2015/2016⁴³ i 2016/2017⁴⁴.

(dowody: akta kontroli str. 24-26, 49-173, 836-839)

W związku z brakiem udziału doradcy zawodowego w pracach komisji rekrutacyjnej, Komendant, wyjaśniając przyczyny tego stanu, podał, że jeżeli do jednostki trafia uczestnik, który wybrał dla siebie zawód i ma skonkretyzowane plany zawodowe zostaje mu udzielona pomoc w znalezieniu odpowiedniego pracodawcy, pomoc przy podpisaniu umowy o pracę, wykonaniu badań lekarskich etc. Taki uczestnik jest obserwowany przez wychowawcę, który co tydzień odwiedza zakład pracy i podczas rozmowy z pracodawcą analizuje postępy w opanowaniu zawodu.

(dowody: akta kontroli str. 1084-1090)

2.2. Przeprowadzona na losowo dobranej próbie 18 kandydatów do OHP z lat 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 (po sześciu z każdego roku szkolnego) kontrola prawidłowości kwalifikowania i doboru kandydatów do Hufca wykazała, że czynności te były dokonywane w oparciu o procedury określone w zarządzeniach Komendanta Wojewódzkiego OHP wyszczególnionych w punkcie 2.1. wystąpienia pokontrolnego. Wszystkie zbadane wnioski o przyjęcie do OHP spełniały warunki pod względem formalnym (zawierały wszystkie wymagane dokumenty) w momencie ich rozpatrywania przez komisję rekrutacyjną⁴⁵.

(dowody: akta kontroli str. 177-333, 836-839)

W odniesieniu do 18 kandydatów do Hufca, których dokumentacja została poddana badaniu bezpośredniemu stwierdzono, że Hufiec przy diagnozowaniu uczestników i planowaniu ścieżki ich rozwoju zawodowego, nie korzystał z pomocy specjalistów – doradców zawodowych pracujących w jednostkach OHP (CEiPM, MBP, MCK). Preferencje zawodowe kandydaci określali sami w kwestionariuszu osobowym.

Zgodnie z wytycznymi do rekrutacji, obowiązującymi w latach 2014-2016, przy diagnozowaniu uczestników i planowaniu ścieżki ich rozwoju zawodowego, jednostki opiekuńczo-wychowawcze OHP winny korzystać z pomocy specjalistów – doradców zawodowych, pracujących w jednostkach działających na rynku pracy (CEiPM, MBP, MCK).

(dowody: akta kontroli str. 24-26, 49-173, 177-333, 836-839, 1084-1090)

Komendant wyjaśnił, że nie widział konieczności planowania ścieżki edukacyjnej osobie, która wraz z rodzicem określiła swoje oczekiwania. Ścieżkę edukacyjną można zaplanować osobie, która kompletnie nie wie, jaki chce wykonywać zawód w przyszłości. Takie osoby trafiają się w Hufcu, ale jest ich niewiele. W takim wypadku osoba ta jest kierowana do doradcy zawodowego w CEiPM celem określenia preferencji zawodowych. W przypadku badanej próby, wszystkie osoby

⁴² Zarządzenie Wojewódzkiego Komendanta Ochotniczych Hufców Pracy we Wrocławiu Nr 94/ZKW z dnia 19 maja 2014 r. w sprawie powołania Wojewódzkiej Komisji Rekrutacyjnej oraz rekrutacji do jednostek opiekuńczo-wychowawczych Ochotniczych Hufców Pracy na rok szkolny 2014/2015 (wydane na podstawie Zarządzenia Komendanta Głównego Ochotniczych Hufców Pracy Nr 11/BEO z dnia 16 maja 2015 r.).

⁴³ Zarządzenie Wojewódzkiego Komendanta Ochotniczych Hufców Pracy we Wrocławiu Nr 9/ZKW z dnia 9 maja 2015 r. w sprawie powołania Wojewódzkiej Komisji Rekrutacyjnej oraz rekrutacji do jednostek opiekuńczo-wychowawczych Ochotniczych Hufców Pracy na rok szkolny 2015/2016 (wydane na podstawie Zarządzenia Komendanta Głównego Ochotniczych Hufców Pracy Nr 17/BEO z dnia 7 maja 2015 r.).

⁴⁴ Zarządzenie Wojewódzkiego Komendanta Ochotniczych Hufców Pracy we Wrocławiu Nr 6/ZKW z dnia 9 maja 2016 r. w sprawie powołania Wojewódzkiej Komisji Rekrutacyjnej oraz rekrutacji do jednostek opiekuńczo-wychowawczych Ochotniczych Hufców Pracy na rok szkolny 2016/2017 (wydane na podstawie Zarządzenia Komendanta Głównego Ochotniczych Hufców Pracy Nr 12/BEO z dnia 4 maja 2014 r.).

⁴⁵ Przyczyny nieprzyjęcia uczniów do OHP zostały opisane w punkcie 2.1. Wystąpienia Pokontrolnego.

posiadały określone preferencje zawodowe i nie było konieczności wysyłania ich do doradcy zawodowego.

(dowody: akta kontroli str. 1084-1090)

Objęci badaniem kandydaci znajdowali się w trakcie nauki w OHP pod opieką doradcy zawodowego. Polegało to na realizacji działań w ramach programów doradztwa zawodowego, w IV, I i II kwartale każdego roku, w ilości godzin lekcyjnych od 18 do 30, w zależności od etapu kształcenia. Programy obejmowały m.in. sprawdzanie predyspozycji zawodowych, poznawanie samego siebie, podstawowe umiejętności społeczne – komunikację interpersonalną, planowanie, umiejętność wyznaczania celów, twórcze rozwiązywanie problemów, asertywność, wycieczki zawodoznawcze do przedsiębiorstw, a także umiejętność sporządzania dokumentów aplikacyjnych i prezentacji na rozmowie kwalifikacyjnej. Omawiano również sytuację na rynku pracy.

Zajęcia realizowano w formie pogadanek, wypełniania i analizy kwestionariuszy, pracy grupowej i indywidualnej.

(dowody: akta kontroli str. 177-333, 836-839)

Spośród zbadanej próby 18 uczestników Hufca, cztery osoby podczas nauki w OHP nie wyrażały chęci uczestnictwa w zajęciach dodatkowych. Pozostałe 14 osób z takich zajęć korzystało. Zajęcia dodatkowe obejmowały m.in.: pomoc dydaktyczną dla uczniów mających problemy w nauce; udział w Radzie Młodzieży, kole turystycznym, konkursach tenisa stołowego, piłki nożnej; uczestnictwo w spektaklach teatralnych (Być jak Doktor Strangelove), projekcjach filmowych (Za zamkniętymi drzwiami); udział w programach „Tu żyjemy”, „Nasze zdrowie w naszych rękach”; pomoc parafii pw. Św. Franciszka z Asyżu w Wałbrzychu; objęcie programem autorskim „Jestem Polakiem” oraz „Jestem i czuję się bezpiecznie”; udział w akcji „Europejski szlak przywracania akcji serca” oraz „Podaruj czapkę bezdomnemu”. Ponadto OHP organizował dla uczestników ferie zimowe i wakacje.

(dowody: akta kontroli str. 177-333, 714-811, 836-839)

Trzech z 18 wychowanków zmieniło pracodawcę (bez zmiany zawodu). Przyczyny tych zmian były następujące: w pierwszym przypadku uczestnik początkowo był zatrudniony w warsztatach oldtimerowskich, zajmujących się odrestaurowywaniem zabytkowych samochodów, zmienił pracodawcę, gdyż chciał kształcić się w naprawie samochodów niezabytkowych; w drugim przypadku uczennica zmieniła pracodawcę, gdyż pochodziła z rodziny zagrożonej marginalizacją i nowy zakład pracy zapewniał lepszą opiekę i nadzór pracodawcy; w trzecim przypadku uczennica zmieniła pracodawcę ze względu na konflikt z pracownikiem zakładu pracy, który niewłaściwie odnosił się do uczennicy.

(dowody: akta kontroli str. 177-333, 836-839)

Skala zjawiska zmiany zawodu i pracodawcy ogółem w okresie objętym kontrolą kształtowała się następująco:

W roku szkolnym 2014/2015 liczba przypadków, gdzie uczniowie zmienili zawód i pracodawcę obejmowała trzy osoby⁴⁶ (jeden uczeń gimnazjum i dwóch uczniów zsz), liczba przypadków zmiany pracodawcy bez zmiany zawodu - pięć osób⁴⁷ (trzech uczniów gimnazjum i dwóch uczniów zsz). W roku szkolnym 2015/2016 liczba przypadków, gdzie uczniowie zmienili zawód i pracodawcę wynosiła siedem osób⁴⁸ (pięciu uczniów gimnazjum i dwóch uczniów zsz), liczba przypadków zmiany

⁴⁶ 2,1 %.

⁴⁷ 3,5 %.

⁴⁸ 3,8 %.

pracodawcy bez zmiany zawodu - siedemnaście osób⁴⁹ (dwóch uczniów gimnazjum i 15 uczniów zsz). W roku szkolnym 2016/2017 liczba przypadków, gdzie uczniowie zmienili zawód i pracodawcę wynosiła - 10 osób⁵⁰ (dziewięciu uczniów gimnazjum i jeden uczeń zsz), liczba przypadków zmiany pracodawcy bez zmiany zawodu wynosiła - także 10 osób⁵¹ (dwóch uczniów gimnazjum i ośmiu uczniów zsz).

(dowody: akta kontroli str. 1084-1090)

Jak podał Komendant, trzy główne przyczyny zmiany pracodawcy i zawodu to: likwidacja zakładu pracy, inne oczekiwania uczestnika od wybranego zawodu, przeciwwskazania zdrowotne. Trzy główne przyczyny zmiany pracodawcy bez zmiany zawodu: konflikty interpersonalne w zakładzie pracy, likwidacja zakładu pracy, zwolnienie się osoby posiadającej kwalifikacje do kształcenia młodocianych pracowników.

(dowody: akta kontroli str. 1084-1090)

2.3. Do zadań Hufca należało badanie efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych podejmowanych wobec uczestników OHP, w tym zbieranie informacji o losach wychowanków OHP⁵². Liczba absolwentów w 2014 r. wynosiła 25 osób (14 absolwentów gimnazjum i 11 absolwentów zsz), z czego liczba absolwentów, z którymi nawiązano kontakt to 15 osób tj. 60 % (pięciu absolwentów gimnazjum i 10 zsz), liczba absolwentów, którzy posiadali zatrudnienie - osiem osób (dwóch absolwentów gimnazjum i sześciu zsz) – 53,3 %⁵³, naukę kontynuowało dwóch absolwentów gimnazjum tj. 13 %).

(dowody: akta kontroli str. 5, 376-385)

Począwszy od 2015 r., zgodnie z obowiązującymi standardami opiekuńczo-wychowawczymi analizy losów absolwentów dokonywano po upływie sześciu miesięcy, roku i dwóch latach od ukończenia nauki. I tak w 2015 r. liczba absolwentów wynosiła 37 osób (28 absolwentów gimnazjum i 9 absolwentów zsz). Podczas pierwszego pomiaru tj. pół roku po ukończeniu nauki liczba absolwentów, z którymi nawiązano kontakt wynosiła 29 osób tj. 78 % (21 absolwentów gimnazjum i ośmiu absolwentów zsz), z czego zatrudnienie posiadało sześć osób tj. 21 % uczestników, z którymi nawiązano kontakt (czterech absolwentów gimnazjum i dwóch absolwentów zsz, z czego dwie osoby pracowały w wyuczonym zawodzie w firmie, w której odbywały przyuczenie do zawodu)⁵⁴, naukę kontynuowało 12 absolwentów gimnazjum tj. 41 %). Podczas drugiego pomiaru, przeprowadzonego jeden rok po zakończeniu nauki kontakt nawiązano z 20 absolwentami (15 absolwentów gimnazjum i pięciu zsz) tj. 54 % ogółu absolwentów, z czego 10 osób posiadało zatrudnienie tj. 50 % osób, z którymi nawiązano kontakt podczas drugiego pomiaru (osiem osób stanowili absolwenci

⁴⁹ 9,3 %.

⁵⁰ 5,6 %.

⁵¹ 5,6 %.

⁵² Obowiązek w tym zakresie wynika z przepisów § 1 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia w sprawie zadań OHP. Według § 1 ust. 1 pkt 1 tego rozporządzenia do zadań OHP w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży należy w szczególności diagnozowanie potrzeb w zakresie objęcia działaniami opiekuńczo-wychowawczymi młodzieży zaniedbanej wychowawczo i wymagającej specjalnej troski, niedostosowanej społecznie, opóźnionej w cyklu kształcenia lub nierealizującej obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, badanie efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych podejmowanych wobec uczestników OHP, w szczególności przez zbieranie informacji o losach wychowanków OHP.

⁵³ W 2014 r. nie badano losów absolwentów według formuły po sześciu miesiącach, roku i dwóch latach od ukończenia nauki. Nowe standardy działań opiekuńczo-wychowawczych weszły w życie w 2015 r.

⁵⁴ Dorywczo np. przy opiece nad dzieckiem, na budowie, w tartaku bądź za granicą pracowało dziewięć osób – osoby te nie były zatrudnione na umowę o pracę.

gimnazjum, dwie osoby z zsz; dwie osoby pracowały w wyuczonym zawodzie), naukę kontynuowało trzech absolwentów gimnazjum tj. 15 %. III pomiar był w trakcie opracowywania w czasie trwania kontroli NIK.

W 2016 r. liczba absolwentów wynosiła 31 osób (12 absolwentów gimnazjum i 19 absolwentów zsz). Podczas pierwszego pomiaru tj. pół roku po ukończeniu nauki, liczba absolwentów, z którymi nawiązano kontakt wynosiła 22 osoby tj. 71 % (10 absolwentów gimnazjum i 12 absolwentów zsz), z czego zatrudnienie posiadało 12 osób tj. 55 % (czterech absolwentów gimnazjum i ośmiu absolwentów zsz), a naukę kontynuowało pięciu absolwentów gimnazjum tj. 22 %) drugiego pomiar był w trakcie opracowywania podczas trwania kontroli NIK.

(dowody: akta kontroli str. 5, 386- 439)

W ocenie Komendanta wystąpiło wiele czynników, które powodowały, że nie ze wszystkimi absolwentami nawiązano kontakt, począwszy od zmiany miejsca zamieszkania, telefonu, wyjazdu za granicę, zmiany stylu życia. Niektóre osoby nie mają po prostu czasu na utrzymywanie stałego kontaktu z OHP. Uczestnicy Hufca w danej grupie są zbiorem młodzieży z całego miasta, często nie utrzymują kontaktów między sobą, nie są zżyci. Po ukończeniu nauki w Hufcu odcinają się od minionych lat. Jeżeli uczestnik nie nawiąże dobrego kontaktu z wychowawcą w Hufcu, to raczej nie przychodzi na wizyty do OHP.

(dowody: akta kontroli str. 5, 376- 439, 1084-1090)

Wyjaśniając przyczyny, które powodowały, że niski odsetek pracuje w wyuczonym zawodzie, Komendant wyjaśnił, że absolwent OHP nie ma obowiązku pracować w zawodzie, w którym się kształcił podczas pobytu w Hufcu. Ma, tak jak każdy, dostęp do ofert pracy i wybrania zajęcia, które chce wykonywać. Ma również możliwość poszerzania kwalifikacji zawodowych oraz przekwalifikowania się, jeżeli uzna, że nie chce pracować w wyuczonym zawodzie. Istotne jest, aby absolwent Hufca potrafił odnaleźć się na rynku pracy i był aktywny zawodowo.

Komendant nie był w stanie określić czynników powodujących problem ze znalezieniem zatrudnienia przez niektórych absolwentów. W wyjaśnieniach podał, że przy dzisiejszej sytuacji na rynku pracy w Polsce i w regionie wałbrzyskim oraz ilości dostępnych ofert pracy, nie pracują osoby, które nie chcą uzyskać zatrudnienia.

(dowody: akta kontroli str. 1084-1090)

Wsparciem w 2014 r. objęto ogółem 15 absolwentów z 2014 r. (ośmiu absolwentów gimnazjum i siedmiu absolwentów zsz)⁵⁵. Ponadto wsparcia udzielono 23 absolwentom lat poprzednich⁵⁶.

Wsparciem w 2015 r. objęto ogółem 71 osób (absolwenci 2015 r. - 29 osób, absolwenci 2014 r. - 20 osób, absolwenci 2013 r. - 15 osób, absolwenci 2012 r. i wcześniej - siedem osób).

Wsparciem w 2016 r. objęto ogółem 51 osób (absolwenci 2016 r. - 21 osób, absolwenci 2015 r. - 20 osób, absolwenci 2014 r. - trzy osoby, absolwenci 2013 r. i wcześniej - siedem osób).

Absolwenci Hufca zwracając się o pomoc do pracowników Hufca najczęściej oczekiwali pomocy w wypełnieniu dokumentów, druków urzędowych, podania o mieszkanie, prosili również o wydrukowanie dokumentów aplikacyjnych. W przypadku organizacji kursów przez Ośrodek Szkolenia Zawodowego OHP,

⁵⁵ Z czego pięć osób uzyskało wsparcie w formie szkolenia, a dziesięć osób w formie innej niż szkolenia.

⁵⁶ Począwszy od 2012 r., tj. od roku obowiązywania standardów działań na rzecz absolwentów, siedem osób otrzymało wsparcie w formie szkolenia, 16 osób w innej formie.

działający przy CEiPM, absolwenci OHP byli informowani o tym fakcie. Systematycznie na stronie internetowej facebook Hufiec informował o możliwościach uczestnictwa w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe, giełdach pracy.

(dowody: akta kontroli str. 5, 376- 439, 714-811, 1121-1129)

Badanie bezpośrednie 30 absolwentów z lat 2014-2015 (15 absolwentów z roku szkolnego 2014/2015 i 15 absolwentów z roku szkolnego 2015/2016, w tym 10 absolwentów gimnazjum - po pięciu z roku szkolnego 2014/2015 i 2015/2016), wykazało, że dane zawarte w albumach absolwentów były rzetelne, zgodne z informacjami złożonymi przez absolwentów w odesłanych do OHP ankietach.

(dowody: akta kontroli str. 27-31, 1078-1082)

a) W przypadku próby 30 absolwentów poddanych badaniu bezpośredniemu, Hufiec udzielał pomocy w uzyskaniu zatrudnienia poprzez realizację następujących działań na rzecz tych absolwentów, w tym także we współpracy z CEiPM:

Absolwenci 2014/2015: spośród 15 przypadków poddanych badaniu bezpośredniemu, w ośmiu przypadkach udzielono lub podjęto próbę udzielenia wsparcia w celu odbycia kursu zawodowego i podniesienia kwalifikacji:

- w przypadku dwóch absolwentów informowano o możliwości udziału w projekcie „Gwarancja dla młodzieży”⁵⁷; w przypadku jednego absolwenta zaproponowano udział w kursie bednarz-kołodziej w ramach projektu „Gwarancja dla młodzieży”⁵⁸;
- w jednym przypadku zaproponowano udział w projekcie „Pomysł na siebie” – absolwent skorzystał z propozycji, skończył kurs operatora CNC (maszyny skrawające frezarka, obrabiarka, tokarki sterowane numerycznie, kurs: kwiecień-czerwiec 2015 r.);
- w jednym przypadku absolwent brał udział w projekcie "Młodzież w działaniu", w trakcie nauki w zsz, 20 października 2014 r. ukończył kurs zawodowy montażu rusztowań;
- w dwóch przypadkach absolwentki brały udział w projekcie "Pomysł na siebie", ukończyły kurs 8 września 2014 r. "Recepcjonistka z językiem angielskim";
- w jednym przypadku absolwent w miesiącu listopad-grudzień 2014 r., w ramach utrzymania rezultatów projektu OHP, jako realizator usług rynku pracy, ukończył kurs operatora wózka widłowego, otrzymał zaświadczenie z Urzędu Dozoru Technicznego;
- jeden z absolwentów, w dniu 12 stycznia 2015 r., któremu zaproponowano udział w kursach zawodowych, odmówił uczestnictwa.

Ponadto w czterech przypadkach pracownik OHP w dniu 4 grudnia 2014 r. dzwonił z propozycją pracy w centrum handlowym na stanowisku cukiernik. Absolwenci nie przyjęli oferty pracy.

Absolwenci 2015/2016: spośród 15 przypadków poddanych badaniu bezpośredniemu, wsparcia udzielono czterem absolwentom, w tym jednemu dwukrotnie tj.: w jednym przypadku absolwent został skierowany do Klubu Pracy OHP, prowadzonego przy CEiPM oraz do specjalistki EURES⁵⁹ w celu pomocy w podjęciu pracy, w trzech przypadkach absolwenci zostali poinformowani telefonicznie o targach pracy organizowanych przez OHP oraz w jednym przypadku o kursach ginących zawodów w ramach Europejskiego Centrum Kształcenia i Wychowania w Roskoszy.

⁵⁷ Poprzez aplikację facebook wysłano informację do 60 osób.

⁵⁸ Absolwent nie skorzystał z propozycji.

⁵⁹ Europejski Portal Mobilności Zawodowej.

(dowody: akta kontroli str. 27-31, 1078-1082)

Hufiec, zgodnie z § 11 ust. 3 pkt 5 rozporządzenia w sprawie zadań OHP, współpracuje z młodzieżowymi biurami pracy i urzędami pracy w znalezieniu zatrudnienia dla uczestników OHP. Spośród próby 30 absolwentów poddanych badaniu bezpośredniemu, wsparcia poprzez Młodzieżowe Biuro Pracy funkcjonujące przy CEiPM, w zakresie pośrednictwa pracy np. rejestracja, czy informacja o lokalnym rynku pracy i dostępnych ofertach pracy, udzielono siedmiu osobom (czterem absolwentom gimnazjum i trzem absolwentom zsz). Wsparcia związanego z podniesieniem kwalifikacji zawodowych (kursy, szkolenia, inne formy niż szkolenie), udzielono również siedmiu osobom (czterem absolwentom gimnazjum i trzem absolwentom zsz). Ponadto, jak wyjaśnił Komendant, uczestnicy Hufca w ramach programu zawodowego posiadali wiedzę o instytucjach rynku pracy. Absolwenci byli informowani, do jakich instytucji powinni się zwrócić w kwestii pomocy w znalezieniu pracy.

(dowody: akta kontroli str. 27-31, 1078-1082, 1084-1090, 1093-1099)

b) Z informacji uzyskanych z PUP w Wałbrzychu⁶⁰ wynikało, że spośród 30 osób objętych badaniem w ramach próby, według stanu na dzień 12 czerwca 2017 r., 11 osób nie figurowało w ewidencji prowadzonej przez PUP w Wałbrzychu (nigdy nie zarejestrowały się, jako osoby bezrobotne), pozostałe 19 osób w okresie 2014-2017 r. zarejestrowały się jako osoby bezrobotne⁶¹, z czego według stanu na 12 czerwca 2017 r. w ewidencji jako osoby bezrobotne figurowały jedynie dwie osoby⁶², w tym jedna długotrwale bezrobotna.

Z informacji uzyskanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Wałbrzychu według stanu na 14 czerwca 2017 r., składki na ubezpieczenia społeczne były odprowadzane za 14 osób (siedmiu absolwentów gimnazjum i siedmiu absolwentów zsz). Osoby te były zatrudnione: w 11 przypadkach na umowę o pracę, a w trzech przypadkach na umowę zlecenie.

(dowody: akta kontroli str. 340-370)

c) Z informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej, spośród 30 absolwentów objętych badaniem bezpośrednim w ramach przyjętej próby, ze świadczeń pomocy społecznej korzystały dwie osoby, będące wychowankami domów dziecka⁶³.

(dowody: akta kontroli str. 340-370)

d) W celu zapoznania się z opinią uczestników Hufca, do 40 uczestników Hufca (30 absolwentów i 10 uczniów, którzy przerwali naukę w Hufcu) rozesłano ankiety. Odpowiedź uzyskano od pięciu absolwentów Hufca (17 % wszystkich absolwentów, do których rozesłano ankiety). Byli to mieszkańcy miasta (cztery kobiety i jeden mężczyzna). Dwie osoby posiadały wykształcenie gimnazjalne, a trzy osoby wykształcenie zasadnicze zawodowe. Respondenci na zawarte w ankiecie 15 pytań udzielili następujących odpowiedzi:

– Pytanie nr 1 - Uczestnictwo Pana/Pani w OHP wynikało z: w trzech przypadkach z własnej inicjatywy, w jednym przypadku ze skierowania przez pedagoga szkolnego, w jednym przypadku absolwent został skierowany przez doradcę zawodowego w OHP;

⁶⁰ W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (dalej: ustawa o NIK) – Dz. U. z 2017 r. poz. 524.

⁶¹ Siedmiu absolwentów zsz i dwunastu absolwentów gimnazjum.

⁶² Jedna absolwentka gimnazjum i jedna absolwentka zsz.

⁶³ Pobierały pomoc na kontynuowanie nauki oraz pobyt w mieszkaniu chronionym (dwie absolwentki gimnazjum).

- Pytanie nr 2 - Gdzie znalazł(a) Pani/Pan informację na temat możliwości, jakie daje OHP: w trzech przypadkach w trakcie lekcji w szkole informacji udzielał przedstawiciel OHP, w jednym przypadku od rodziny i pedagoga szkolnego, w jednym przypadku od rodziny i znajomych, w dwóch przypadkach z własnej inicjatywy;
- Pytanie nr 3 - Jakie były Pani/Pana oczekiwania związane z udziałem w OHP: we wszystkich pięciu przypadkach respondenci oczekiwali zdobycia kwalifikacji (zawodu), ponadto w jednym przypadku uczestnik oczekiwał znalezienia pracy, w dwóch przypadkach zdobycia wykształcenia;
- Pytanie nr 4 - W jaki sposób zdobywała Pani/Pan praktykę zawodową w trakcie nauki w OHP: w czterech przypadkach ankietowani odpowiedzieli, że na zajęciach teoretycznych w OHP, a zatrudnienie poza OHP, jeden ankietowany nie udzielił odpowiedzi;
- Pytanie nr 5 - Czy w OHP miał(a) Pani/Pan możliwość wyboru nauki zawodu, który chce zdobyć: w pięciu przypadkach ankietowani odpowiedzieli, że „tak”;
- Pytanie nr 6 - Dlaczego wybrał(a) Pani/Pan właśnie ten zawód: trzy odpowiedzi: „zawsze chciałam/chciałem wykonywać ten zawód”, dwie odpowiedzi „większa szansa znalezienia pracy”, dwie odpowiedzi „zapotrzebowanie na fachowców w tej dziedzinie”, jedna odpowiedź „sugestia doradcy zawodowego”, jedna odpowiedź „tylko w takim zawodzie OHP mogło zapewnić mi naukę i praktykę zawodową”, jeden ankietowany nie udzielił odpowiedzi;
- Pytanie nr 7 - Kto w Pani/Pana przypadku wybrał pracodawcę w trakcie nauki: w dwóch przypadkach odpowiedź „OHP pomogło zapewnić praktykę zawodową”, w jednym przypadku odpowiedź „Sama/sam znalazłem zatrudnienie w trakcie nauki w OHP”, w jednym przypadku udzielono dwóch ww. odpowiedzi, jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi;
- Pytanie nr 8 - Czy pracodawca wywiązywał się z obowiązków określonych w umowie: czterech respondentów wskazało, że tak; w jednym przypadku brak odpowiedzi;
- Pytanie nr 9 - Czy pracodawca zatrudnił Panią/Pana po zakończeniu praktyki przez wymagany okres minimum sześciu miesięcy: w trzech przypadkach odpowiedź tak, w jednym przypadku „nie”, w jednym przypadku respondent odpowiedział, że kontynuuje naukę;
- Pytanie nr 10 - Czy OHP interesowało się przebiegiem Pani/Pana pracy u pracodawcy i jej efektami: w dwóch przypadkach odpowiedź - „częściowo”, w dwóch przypadkach odpowiedź „tak”, w jednym przypadku brak odpowiedzi;
- Pytanie nr 11 - Czy znalazła Pani/Pan pracę po ukończeniu nauki w OHP: w jednym przypadku – tak, na umowę zlecenie, w jednym przypadku - nie postanowiłem kontynuować naukę, w jednym przypadku - w wyuczonym zawodzie, w jednym przypadku - na umowę o pracę na czas nieokreślony, w jednym przypadku - brak odpowiedzi;
- Pytanie nr 12 - Czy jednostka OHP interesowała się Pani/Pana losami po zakończeniu nauki zawodu: trzy osoby odpowiedziały - „tak”, jedna osoba - „nie”, jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi;
- Pytanie nr 13 - Jakie efekty przyniósł Pani/Pana udział w OHP: w jednym przypadku „Zdobycie wykształcenia”, „Zdobycie doświadczenia na rynku pracy”, „Nowe doświadczenie życiowe”; w drugim przypadku „Całkowity brak efektów”, w trzecim przypadku: „zdobycie zawodu”, „znalezienie pracy”, „zdobycie doświadczenia na rynku pracy”, w czwartym przypadku: „zdobycie wykształcenia”,

„zdobycie zawodu”, „znalezienie pracy”, „zdobycie doświadczenia na rynku pracy”, „zarobienie pieniędzy”, „uniezależnienie się od rodziny”, „nowe doświadczenie życiowe”, w piątym przypadku brak odpowiedzi;

– Pytanie nr 14 - W jakim stopniu udział w OHP spełnił Pani/Pana oczekiwania: w jednym przypadku odpowiedź „Całkowita strata czasu”, w trzech przypadkach „Moje oczekiwania zostały całkowicie spełnione”, jeden respondent nie udzielił odpowiedzi;

– Pytanie nr 15 - Czy Pani/Pana zdaniem istnieje potrzeba wprowadzenia zmian w sposobie prowadzenia aktywizacji zawodowej uczestników przez OHP: w dwóch przypadkach odpowiedź „nie”, w jednym przypadku „tak”, w jednym przypadku „nie wiem”, w jednym przypadku brak odpowiedzi.

(dowody: akta kontroli str. 1091-1120)

2.4. Realizacja zadań Hufca była w latach 2014-2016 przedmiotem jednej kontroli przeprowadzonej przez DWK OHP w okresie 16-17 czerwca 2014 r. Zakres kontroli obejmował badanie dokumentacji dotyczącej działalności Hufca od początku roku szkolnego 2013/2014 do dnia rozpoczęcia kontroli. W wyniku tej kontroli wydano następujące zalecenia: [1] organizowanie narad kadry Hufca co najmniej raz w miesiącu, [2] przyjęcie regulaminu Rady Młodzieży⁶⁴ oraz prowadzenie oddzielnej dokumentacji z działalności Rady Młodzieży, [3] prowadzenie dokumentacji merytorycznej „Sprawozdania z działalności” zgodnie z wytycznymi DWK OHP – zalecono sporządzanie sprawozdań na drukach opracowanych przez DWK OHP, [4] ze względu na dużą ilość uczestników, którzy na koniec roku szkolnego nie otrzymują promocji do klasy II – zalecono opracowanie planu naprawczego, [5] zalecono odbywanie wizyt u pracodawców z uczestnikami, celem zapoznania młodzieży z warunkami i możliwościami podjęcia pracy w danym zawodzie, [6] zalecono uzupełnienie braków formalnych w dokumentacji niektórych uczestników OHP.

W związku z przeprowadzoną kontrolą pismem z dnia 22 lipca 2014 r., Komendant poinformował DWK OHP, że zalecenia pokontrolne zostały wdrożone, w tym przygotowano plan naprawczy dotyczący dużej wykuszalności uczestników Hufca.

W okresie objętym kontrolą nie wpływały skargi do Hufca.

(dowody: akta kontroli str. 7-23, 174-176)

*Ustalone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

*Uwagi dotyczące
badanej działalności*

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że:

1. Hufiec nie korzystał z udziału doradców zawodowych podczas rekrutacji kandydatów do OHP, choć Komendant miał do tego prawo zgodnie z wytycznymi rekrutacji młodzieży do jednostek opiekuńczo-wychowawczych OHP. Należy uznać za zasadne korzystanie z przywileju zapraszania doradcy zawodowego i innych osób do komisji rekrutacyjnej, co przyczyni się do lepszego rozpoznania predyspozycji zawodowych rekrutowanej młodzieży.

2. Hufiec nie korzystał w badanym okresie, przy diagnozowaniu uczestników i planowaniu ścieżki ich rozwoju zawodowego, z pomocy specjalistów – doradców zawodowych pracujących w jednostkach działających na rynku pracy (CEiPM, MBP, MCK). W ocenie NIK korzystanie z pomocy doradców zawodowych pozwoli na uzyskanie wszechstronnej wiedzy o kandydatach i lepszy dobór przez nich kierunku kształcenia i nauki zawodu oraz wpłynie na zwiększenie efektywności kształcenia przez Hufiec (zmniejszenie wykuszalności).

⁶⁴ W skład Rady Młodzieży wchodził przedstawiciel poszczególnych grup wychowawczych.

Hufiec realizował plany rekrutacyjne ustalone przez DWK OHP oraz prawidłowo kwalifikował kandydatów do Hufca, w oparciu o procedury określone przez Komendanta Głównego OHP, określone w zarządzeniach Komendanta Wojewódzkiego OHP. Hufiec przeprowadzał badanie efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych podejmowanych wobec uczestników OHP, w tym pozyskiwał informacje o losach wychowanków OHP, zgodnie z wytycznymi Komendanta Wojewódzkiego OHP. Ponadto udzielał wsparcia zainteresowanym absolwentom w formie szkoleń lub informacji o wolnych stanowiskach pracy.

Hufiec nie korzystał z udziału doradców zawodowych w pracach komisji rekrutacyjnej oraz przy diagnozowaniu uczestników i planowaniu ścieżki ich rozwoju zawodowego. W ocenie NIK ograniczenie możliwości fachowej diagnozy kandydatów do OHP oraz jego uczestników nie sprzyja kompleksowej i rzetelnej ocenie predyspozycji i preferencji zawodowych rekrutowanej młodzieży.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK z kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 14 września 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Kontroler:

Magdalena Barzęc

Główny specjalista kontroli państwowej

Magdalena Barzęc

Podpis

DYREKTOR
Delegatura Najwyższej Izby Kontroli
we Wrocławiu
Violetta Matuszewska-Potempska
Podpis
Violetta Matuszewska-Potempska
p.o. Wicedyrektor